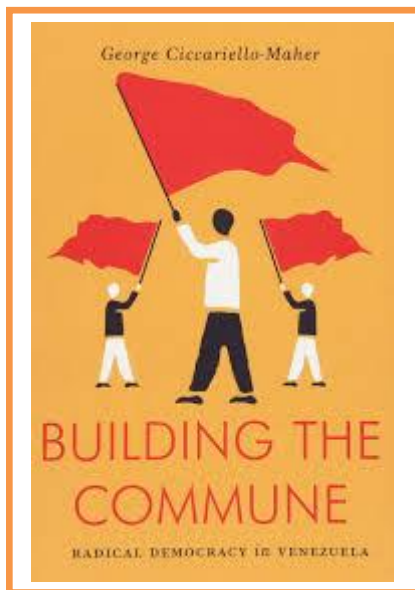

บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

Building the commune: Radical democracy in

Venezuela. โดย George Ciccariello-Maher.

London: Verso Books, 2016. ISBN 978-1784782238

Photographs. Maps. Appendix. Pp. 144. \$12.29

จิตรารณณ์ สมยานนทนากุล*

มาร์กซ์ได้บรรยายเกี่ยวกับคอมมูนปารีส (Paris Commune) ไว้ในงานของเขาเรื่อง *The Civil War in France* ในปี ค.ศ. 1871 ว่า Commune คือ “รัฐบาลของชนชั้นแรงงาน...เป็นรูปแบบทางการเมืองซึ่งนำไปสู่การปลดปล่อยทางเศรษฐกิจของชนชั้นแรงงาน” (Marx, 1871, p. 78) เพราะองคัพยพทั้งหมดในการขับเคลื่อนคอมมูนนั้น

จะทำโดยชนชั้นแรงงาน ไม่ว่าจะเป็นการบริหารจัดการ การตรากฎหมาย การดูแลความสงบ และการผลิต มาร์กซ์ยกตัวอย่างของคอมมูนปารีสขึ้นมาเพื่อบอกว่า รัฐบาลของชนชั้นแรงงานมันเป็นไปได้ แต่เขาเองก็ไม่ได้บอกว่าการเกิดขึ้นของรัฐดังกล่าวจะเป็นไปอย่างราบรื่น เพราะคอมมูนปารีสเองก็สามารถอยู่ได้ในระยะเวลาสั้นๆ เนื่องเพราะการต่อสู้เพื่อปลดปล่อยชนชั้นผู้ถูกขูดรีดนั้นต้องเผชิญกับอุปสรรคสำคัญ คือการต่อต้านของระบบทุนนิยมและระบบราชการที่เป็นจักรกลสำคัญในการขับเคลื่อนทุนนิยมและการกดขี่ของรัฐ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าคอมมูนปารีสจะล่มสลาย แต่มันก็เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ว่าการเมืองแบบ Communism ไม่ใช่เรื่องอุดมคติแต่เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ ดังนั้น การสร้าง “คอมมูน” แบบปารีสจึงเป็นความปรารถนาของเหล่าฝ่ายซ้ายมาตลอด ตัวอย่างที่เด่นชัดในยุคปัจจุบัน คือ ความพยายามของประธานาธิบดี Hugo Chávez แห่งเวเนซุเอลาในการผลักดันให้เกิดคอมมูนด้วยความเชื่อมั่นว่า คอมมูนเป็นรากฐานสำคัญของ the Bolivarian Revolution

George Ciccariello-Maher ซึ่งเป็นรองศาสตราจารย์ด้านรัฐศาสตร์ที่มหาวิทยาลัย Drexel ในฟิลาเดลเฟีย สหรัฐอเมริกา ได้บันทึกพลวัตของการต่อสู้ของคอมมูนในเวเนซุเอลาผ่านงานเขียนเรื่อง *Building the Commune: radical democracy in Venezuela* ซึ่งเป็นงานเขียนภาคต่อ *We Created Chávez: A People's History of the Venezuelan Revolution* ซึ่งเขาเขียนขึ้นสามปีก่อนหน้า (2556) โดยใน *We Created Chávez* นั้น Ciccariello-Maher ได้แสดงให้เห็นการเคลื่อนไหว “จากเบื้องล่าง” ของฝ่ายซ้าย ซึ่งมีขบวนการทางสังคมและกลุ่มเคลื่อนไหวเพื่อการปฏิวัติ (ขบวนการของฝ่ายซ้าย) เป็นหัวหอกสำคัญมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1958 เพื่อต่อสู้กับการคอร์รัปชันและการ

* อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กดขี่ข่มเหงในรูปแบบต่างๆ ใน *the Commune: radical democracy in Venezuela* นั้นเขาได้ตอกย้ำในบทนำว่า กิจกรรมทางการเมืองที่เกิดขึ้น “จากเบื้องล่าง”¹ มีส่วนสำคัญในการแผ้วถางหนทางสู่อำนาจให้กับ Hugo Chávez จนได้รับการเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีของเวเนซุเอล่าในปี ค.ศ.1998 ยิ่งไปกว่านั้น Ciccariello-Maher ยังได้แสดงให้เห็นอีกว่า ภายหลังเมื่อ Chávez เข้าสู่อำนาจแล้ว ขบวนการสังคมนิยมปฏิวัติดังกล่าวและพลเมืองเวเนซุเอล่าได้เข้ามามีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์กับรัฐบาลของ Chávez² อย่างใกล้ชิดเพื่อร่วมกันทำให้ Bolivarian Revolution³ มีความเป็นรูปธรรม เช่น ภายหลังจากที่ Chávez ชนะการเลือกตั้งเขาได้ดำเนินกระบวนการทางประชาธิปไตยในการตรารัฐธรรมนูญฉบับใหม่ในปี ค.ศ.1999 หรือ The Bolivian Constitution โดยมีพันธสัญญาสำคัญคือการขยายสวัสดิการของรัฐและสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (หน้า 8)

หัวใจสำคัญของการสร้างประชาธิปไตยและทำลายระบบทุนนิยมตามลัทธิเสรีนิยมในความคิดของ Chávez คือ การสร้างสิ่งที่เขาเรียกว่า Commune ให้เกิดขึ้น ดังนั้นในรัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1999 จึงสนับสนุนการเกิดขึ้นของ Commune Council รวมทั้งการรับรองการให้ Commune มีสถานะทางกฎหมายและมีบทบาทหน้าที่ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดและดำเนินนโยบายของรัฐเพราะสำหรับ Chávez แล้วเขาต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงอำนาจทางการเมืองไปสู่สิ่งที่ “ใหม่อย่างแท้จริง” (“truly new”) (หน้า 15) อันหมายถึง “การเปลี่ยนถ่ายอำนาจทางการเมืองไปสู่ Commune อย่างแท้จริง” (หน้า 23) ซึ่งไม่ใช่แค่การกระจายอำนาจแต่เป็นการจัดการอำนาจให้ไปอยู่ในมือของคนส่วนใหญ่ (ซึ่งมักจะเป็นคนจนในเมือง) คำถามที่น่าสนใจคือภายหลังจากที่ Chávez ตายไป คอมมูนจะมีชีวิตอย่างไร

¹ โดยเฉพาะเหตุการณ์ที่เรียกว่า the Caracazo ในปี ค.ศ.1989 ซึ่งคนจนในเมืองเผราถชนส่งสารและปล้นสะดมในเขตพื้นที่ต่างๆ ในเมือง Caracas เพื่อประท้วงการขึ้นราคาแก๊สและคาร์ลโดยสาร ทั้งนี้การขึ้นราคาดังกล่าวเป็นผลสืบเนื่องมาจากการดำเนินการของรัฐบาล Carlos Andrés Pérez ในการ “ปรับโครงสร้าง” ทางเศรษฐกิจตามแนวทางของ IMF ผลของเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้มีผู้เสียชีวิตหลายพันคน และแม้ว่ารัฐบาล Pérez จะสามารถปราบปรามกลุ่มผู้ประท้วงได้แต่ความรุนแรงและความไม่พอใจรัฐบาลก็ยังมีอยู่อย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1992 ขบวนการ Revolutionary Bolivarian Movement ซึ่งนำโดย Hugo Chávez ทั้งนี้ขบวนการฯ ดังกล่าวประกอบไปด้วยฝ่ายซ้ายและนายทหารได้ก่อการกบฏเพื่อยึดอำนาจรัฐบาลของ Pérez และแม้ความพยายามในการโค่นล้มจะประสบความล้มเหลว และ Chávez โดนจับกุม แต่นั่นก็ทำให้เขากลายเป็นฮีโร่ของคนทั้งประเทศ จนนำมาสู่ชัยชนะในการเลือกตั้งของเขาในปี ค.ศ.1998

² ในห้วงเวลาเดียวกับที่ Chávez ขึ้นมามีอำนาจนั้น การเคลื่อนไหวของขบวนการทางสังคมและขบวนการรากหญ้าของฝ่ายซ้ายในหลายประเทศของลาตินอเมริกามีส่วนช่วยให้ผู้นำฝ่ายซ้ายชนะการเลือกตั้ง เช่น Bolivia หรือ Ecuador ทำให้นักวิชาการจำนวนหนึ่งเรียกปรากฏการณ์นี้ว่า the Pink Tide หรือ ปรากฏการณ์ที่ฝ่ายซ้ายกลับเข้ามามีอำนาจทางการเมืองในลาตินอเมริกา (Stahler-Sholk, Vanden, & Becker, 2014)

³ การปฏิวัติดังกล่าวเป็นการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองตามแนวทางของฝ่ายซ้าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำสงครามกับทุนนิยมที่มาพร้อมกับลัทธิเสรีนิยมใหม่

สำหรับ Ciccarriello-Maher แล้วคอมมูนไม่ได้ดับไปพร้อมกับการจากไปของ Chávez เพราะว่า คอมมูนเกิดขึ้นมาก่อนการขึ้นมามีอำนาจของ Chávez หากแต่สิ่งที่ Chávez ทำนั้นคือ ความพยายามในการทำให้คอมมูนมีความเข้มแข็ง โดยการสร้างโครงสร้างทางอำนาจและสังคมในการ ทำให้คอมมูนมีอำนาจจากล่างสู่บนอย่างแท้จริง ซึ่งเขาเชื่อว่าจะนำไปสู่ประชาธิปไตยที่แท้จริง นี่คื ประเด็นหลักประเด็นแรกที่ *Building the Commune: radical democracy in Venezuela* พยายามเน้นย้ำ สำหรับโครงสร้างของหนังสือฉบับนี้แบ่งออกเป็น 6 บท (ไม่รวมบทนำและบทสรุป)

โดย**บทแรก**เป็นการอธิบายการเกิดขึ้นของ Commune ทั้งทางกฎหมาย การบริหารจัดการ และแนวคิดเบื้องหลังที่เป็นจุดกำเนิดของ Commune โดยตามโครงสร้างทางกฎหมายแล้ว รัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ.1999 และกฎหมาย 2 ฉบับได้ให้การรับรองสถานะของ Commune โดยกฎหมายฉบับแรกตราในปี ค.ศ.2006 เพื่อรับรองสถานะของ commune council ซึ่งในกฎหมาย ดังกล่าวมุ่งส่งเสริมให้คนในประเทศรวมตัวกันแล้วไปจดรับรองกับรัฐบาลให้เป็น commune council ส่วนกฎหมายอีกฉบับตราขึ้นในปี ค.ศ. 2010 เพื่อรับรองสถานะตามกฎหมายของ Commune ทั้งนี้ ตามกฎหมายแล้ว Commune เป็นการรวมตัวกันของ commune council ที่หลากหลายกับ และ ส่งเสริมการก่อตั้ง Social Property Enterprises (EPS) ซึ่งเป็นหน่วยการผลิต สำหรับหลักการของ Commune นั้นมาจากการผสมผสานแนวคิด The Paris Commune ซึ่งเกิดขึ้นในปี ค.ศ.1871 กับ รูปแบบการจัดการปกครองตนเองของชนเผ่าพื้นเมือง รวมไปถึงแนวคิดของของผู้นำกลุ่มติดอาวุธชาว เวเนซุเอลาล่า Kléber Ramírez Rojas และ István Mészáros นักปรัชญามาร์กซิสต์ชาวฮังการี โดยมี Chávez เป็นตัวจักรสำคัญในการแปลงประสบการณ์ในอดีตและแนวคิดทฤษฎีปรัชญามาเป็น Commune ของเวเนซุเอลาล่า

หลักการสำคัญของ Commune คือ การมีส่วนร่วม, ทางตรง, ปกครองตนเอง (participatory, direct, and self-governed) (หน้า 22) กล่าวอีกนัยหนึ่ง หัวใจสำคัญของ Commune นั้นคือ ประชาชนที่รวมตัวกันและมีอำนาจในการจัดการรูปแบบการผลิตของตนเองได้ นอกจากนั้นบทบาทของ Commune เหล่านี้ไม่ได้จำกัดแค่ชุมชนเท่านั้นแต่ขยายไปถึงระดับประเทศ โดยมีกลไกสภาร่วมระหว่างประธานาธิบดีกับตัวแทนของ Commune

อย่างไรก็ตามสิ่งที่ Ciccarriello-Maher พยายามเน้นให้เห็นในบทแรกนี้คือ ข้อโต้แย้งของเขา ที่ว่า Commune เกิดขึ้นมาก่อนที่จะมีการรับรองตามกฎหมาย หรือจากนโยบายแบบ Top-down โดย Ciccarriello-Maher ได้ยกตัวอย่างองค์กร The National Network of Comunero and Comunera ซึ่งเป็นองค์กรที่ส่งเสริมพลังของ comunero โดยองค์กรดังกล่าวเกิดขึ้นตั้งแต่ทศวรรษที่ 1980 นอกจากนั้นยังมีขบวนการของฝ่ายซ้ายหรือการรวมกลุ่มของประชาชนที่ออกมารวมตัวกัน เพราะรู้สึกว่ “ไม่พอแล้วละ” (This is not enough) (หน้า 18) หมายถึง การจัดสรรทรัพยากรต่างๆ ของรัฐบาลนั้นไม่เพียงพอสำหรับพวกเขาในการทำกิจกรรมต่างๆ ทั้งทางสังคมและทางการเมือง

บทที่สองเป็นเรื่องของ the Barrios ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่อาศัยอย่างแออัดซึ่งอยู่หลังกำแพงของ เขตบ้านคนรวย ซึ่งคนเหล่านี้ส่วนใหญ่อพยพมาจากเขตชนบทแล้วเข้ามาหางานทำในเมืองในสมัยที่

อุตสาหกรรมน้ำมันรุ่งเรือง แต่คนเหล่านี้ไม่สามารถที่จะทำงานที่มีรายได้สูงได้เนื่องจากขาดทักษะ ดังนั้นพวกเขาจึงกลายเป็นแรงงานระดับล่างที่มีค่าตอบแทนต่ำ เช่น แม่บ้าน คนสวน คนขับรถ คนงานก่อสร้าง เมื่อได้ค่าแรงน้อย พวกเขาจึงไม่มีเงินมากพอที่จะจ่ายค่าที่พักในเขตเมืองได้ ดังนั้นพวกเขาจึงแก้ปัญหาด้วยการปลูกบ้านพักครอบครัว เมืองและในที่สุดพื้นที่เหล่านี้ก็กลายเป็นสลัมรอบเมือง ในขณะเดียวกัน คนรวยก็เกิดความหวาดกลัวคนจนเหล่านี้ จึงได้พยายามที่จะล้อมรั้วหรือสร้างเครื่องกีดขวางเพื่อขีดเส้นแบ่งพื้นที่ที่อยู่อาศัย รวมไปถึงการตรากฎหมายต่างๆ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะจำกัดไม่ให้คนจนล้นเข้ามาในเขตพื้นที่ของตัวเอง

ภาพข้างต้นเป็นสิ่งที่พบเห็นได้โดยทั่วไปในเขตเมืองของเวเนซุเอลา แต่สิ่งที่ Ciccariello-Maher พยายามแสดงให้เห็นในบทที่สองนั้นคือ พลวัตของการต่อสู้แย่งชิงพื้นที่ (อยู่อาศัย) ของคนจนเหล่านี้กับคนรวยซึ่งมีมาอย่างต่อเนื่องผ่านช่วงเวลาและกลุ่มหรือขบวนการสังคมต่างๆ ก่อนที่ Chávez จะก้าวขึ้นมาเป็นอำนาจ และผู้เขียนยังได้แสดงให้เห็นอีกว่า คนเหล่านี้ได้กลายเป็นพลังสำคัญทางการเมืองของ Chávez หรือที่รู้จักกันในนาม Chavismo หรือ Chavista และแม้ในปัจจุบัน การรวมกลุ่มก็ยังคงมีอยู่เพื่อเรียกร้องสิทธิในฐานะพลเมือง และต่อสู้กับโครงสร้างที่ไม่เป็นธรรมเพื่อลดช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวย

บทที่สาม ชื่อว่า Counterrevolution โดยในบทนี้ Ciccariello-Maher ได้พูดถึงการเมืองส่วนบน โดยเน้นบทบาทผู้นำทางการเมืองทั้งฝ่ายซ้ายและฝ่ายขวา นอกจากนั้นในบทนี้ เขายังได้บันทึกเหตุการณ์ในปี ค.ศ.2014 อันเป็นจุดเริ่มต้นอย่างเป็นทางการของขบวนการขวาใหม่ (new right-wing movements) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนรวย ทั้งนี้การต่อต้านนั้นเกิดขึ้นมาจากการที่ Nicholas Maduro ชนะการเลือกตั้งประธานาธิบดีในปี ค.ศ.2014

ความโดดเด่นของขบวนการขวาใหม่เหล่านี้คือ พวกเขาใช้ยุทธวิธีในการประท้วงแบบเดียวกับขบวนการฝ่ายซ้าย และมีความเกี่ยวพันกับองค์กรระหว่างประเทศ โดยพวกเขาได้รับการสนับสนุนการอบรมเทคนิคการต่อสู้ทางการเมืองแบบสันติวิธี (หน้า 60) จาก AEI (the Albert Einstein Institution) และเมื่อเหตุการณ์ความวุ่นวายตลอดปี ค.ศ. 2014 จบลง ผู้นำจากฝ่ายขวาเหล่านี้ก็ได้เข้าไปเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองฝ่ายค้าน⁴ จากเหตุการณ์และพฤติกรรมของฝ่ายขวาใหม่ที่เกิดขึ้นนี้ ผู้เขียนได้ตั้งข้อสงสัยเกี่ยวกับบทบาทของรัฐบาลต่างประเทศและสื่อต่างประเทศในการแทรกแซงการเมืองของเวเนซุเอลา และพยายามทำให้ภาพลักษณ์ของรัฐบาล Maduro เป็นรัฐบาลประชานิยมหรือรัฐบาลที่กดขี่ชนเผ่าประชาชนในสายตาของโลก (หน้า 52)

บทที่สี่ เป็นเรื่องเกี่ยวกับการรวมกลุ่มของกองกำลังติดอาวุธและกลุ่มปฏิวัติ (Milicias and Revolutionary Collectives) โดยจะพูดถึงกลุ่มรากหญ้าในปีกของกองกำลัง Collectives (หน้า 68) และกลุ่ม Ultra-left (หน้า 77) ซึ่งผู้เขียนระบุว่า สำหรับชาวเวเนซุเอลาแล้ว “Collectives”

⁴ Ciccariello-Maher ตั้งข้อสังเกตว่าการที่ผู้นำฝ่ายขวาไปเข้าอบรมการประท้วงและสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองฝ่ายค้านนั้นขัดกับคำให้สัมภาษณ์ของผู้นำขบวนการฝ่ายขวาที่มักจะอ้างว่า ตนเองไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองใดและการประท้วงหรือความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากการประท้วงก็มักจะเป็นเรื่องที่พวกเขาไม่ได้เตรียมการมาก่อน

มักจะหมายถึง Self-defence militias (กองกำลังติดอาวุธเพื่อป้องกันตัวเอง) ซึ่งเกิดขึ้นทั่วประเทศ ในช่วงทศวรรษที่ 1980 และ 1990 ลักษณะเฉพาะของกลุ่มนี้คือ มีความเชื่อมั่นใน Communism และมีการต่อต้าน/คุกคาม หรือเป็นการปฏิบัติกับรัฐราชการส่วนกลาง ผู้เขียนสืบค้นข้อมูลหลักฐาน จนสามารถยืนยันได้ว่ากลุ่มคนเหล่านี้มีส่วนร่วมในการก้าวขึ้นมามีอำนาจของ Chávez และยังมีส่วนสำคัญในการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครอง ดังนั้น Collectives เหล่านี้จึงเป็นรากฐานสำคัญของการปฏิวัติ เพราะพวกเขาต่อต้านการคอร์รัปชันอย่างต่อเนื่อง ปกป้องอิสรภาพ ความเป็นอิสระของชุมชนและเป็นพลังสำคัญในการกดดันให้กลุ่มผู้มีอำนาจเปลี่ยนแปลงระบอบของประเทศไปสู่สังคมนิยม (หน้า 69)

ยิ่งไปกว่านั้นในบทที่สี่นี้ยังพูดถึงความพยายามในการจัดความสัมพันธ์ของรัฐกับกลุ่มกองกำลังติดอาวุธที่สนับสนุนรัฐบาล Chávez และการปกป้องของพวกเขาจากความพยายามรัฐประหาร ในปี ค.ศ. 2002 อย่างไรก็ตาม ภายหลังจาก Chávez เสียชีวิตด้วยโรคมะเร็ง รัฐบาล Maduro (ซึ่งเป็นผู้ที่ Chávez เลือกมาสืบทอดอำนาจ) กลับพยายามที่จะปลดอาวุธของขบวนการฯ และพยายามที่จะถอดรายการโทรทัศน์และวิทยุของฝ่ายซ้ายจากรายการปกติ ซึ่งนั่นก็ทำให้เกิดแรงต่อต้านอย่างรุนแรงในหมู่ผู้สนับสนุนแนวทางของ Chávez บางคนโต้เถียงว่าการปลดอาวุธดังกล่าวขัดกับหลักการของอดีตประธานาธิบดีเพราะ Chávez เคยพูดไว้ว่า “แม้เวเนซุเอล่าจะมีความสงบสันติ แต่ไม่ได้ปราศจากอาวุธ” (หน้า 74)

บทที่ 5 และ บทที่ 6 Ciccariello-Maher พูดถึง commune ที่เกิดขึ้นจริงในชนบทและในเมือง โดยทั้งสองบทมีความเหมือนกันในสองประเด็น โดยประเด็นแรกนั้น ผู้เขียนได้พยายามให้ข้อมูลเพื่อยืนยันว่า ก่อนที่ commune จะเกิดขึ้นอย่างเป็นทางการนั้นมีความเคลื่อนไหวของกลุ่มต่างๆ อยู่แล้วและประเด็นที่สองคือ กลุ่มต่างๆ เหล่านี้ต้องต่อสู้กับแรงต่อต้านที่มาจากระบอบราชการ กลุ่มผู้มีอำนาจเดิมหรือฝ่ายขวา และแม้แต่พวกเดียวกันเอง หรือ Chavista อันหมายถึงกลุ่มที่สนับสนุนแนวทางของประธานาธิบดี Chávez

อย่างไรก็ตาม บทที่ 5 และ 6 นั้นมีความแตกต่างกันตรงที่ในบทที่ 5 นั้นจะเน้น commune ที่เกิดขึ้นในชนบท ในขณะที่บทที่ 6 นั้นเน้น commune ที่เกิดขึ้นในเมือง สำหรับในชนบทนั้น commune จะเป็นการรวมกลุ่มเพื่อการผลิตสินค้า เช่น The El Maizal Commune ซึ่งเป็นรวมตัวของชาวบ้านที่ต่อสู้เพื่อที่ทำกินมาก่อนที่ Chávez จะขึ้นมามีอำนาจ เมื่อ Chávez ได้เป็นประธานาธิบดีและได้ตรากฎหมายเกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดิน ซึ่งทำให้พวกเขาสามารถรวมตัวกันยึดพื้นที่ที่ไม่ได้ทำประโยชน์มาเป็นพื้นที่ส่วนร่วมและสามารถนำเอามาทำกินได้อย่างถูกต้อง หลังจากชาวบ้านได้ใช้ช่องทางตามกฎหมายดังกล่าวแล้ว พวกเขาก็รวมกลุ่มกันผลิตสินค้าการเกษตร และต่อยอดไปสู่สินค้าอื่นๆ นอกจากนั้น ชาวบ้านยังต่อสู้กับการคอร์รัปชันของ Corporación Venezolana de Alimentos (CVAL) หรือสหกรณ์การเกษตร ซึ่งรัฐจัดตั้งขึ้นเพื่อดูแลผลผลิตของเกษตรกร แต่กลับมีการคอร์รัปชันและการแบ่งสัดส่วนรายได้จากการผลิตที่ชาวบ้านมองว่าไม่เป็นธรรม สิ่งนี้ The El

Maizal Commune ทำคือการตรวจสอบการทำงานของสหกรณ์อย่างเข้มงวดและต่อรองกับสหกรณ์ในการแบ่งผลกำไร จนในที่สุดพวกเขาสามารถกำหนดสัดส่วนรายได้ตามที่ต้องการได้

โดยการกระทำของพวกเขานั้น พวกเขาทำการเคลื่อนไหวร่วมกันกับ Communal EPS ซึ่งมีฐานะเป็น Socialist Enterprise นั่นคือ พวกเขาดำเนินกิจกรรมผ่าน สภาcommune (ซึ่งประกอบไปด้วยตัวแทนจาก Commune Councils และ Socialist Enterprise) ซึ่งเป็นผู้ตัดสินใจทั้งหมดในเรื่องกระบวนการผลิตและการลงทุนจากส่วนเกินการผลิต

ในขณะที่บทที่ 6 เน้นการพูดถึง commune ในเขตเมืองซึ่งไม่ได้มีการผลิตสินค้าและบริการอย่างแท้จริง (หน้า 105) แต่เมืองกลับเป็นที่อยู่อาศัยของคนเวเนซุเอลา ราวๆ 90% ดังนั้นสิ่งที่ commune เหล่านี้คิด คือ วัฒนธรรม commune อันหมายถึง ความเข้าใจและประสบการณ์ร่วมกันของสิ่งมีชีวิตทั้งปวงในการตัดสินใจอย่างเป็นประชาธิปไตยร่วมกัน และมีการผลิตร่วมกัน (หน้า 103) ดังนั้นในบทที่ 6 จึงเป็นการยกตัวอย่าง commune ในเมือง เช่น The Sin Techos Commune ซึ่งพยายามรวมตัวกันเพื่อต่อสู้กับความรุนแรงในชุมชนแออัดที่พวกเขาอยู่ ผ่านศิลปะหรือผ่านการทำกิจกรรมของตน ชุมชนเหล่านี้พยายามที่จะจัดการปกครองตนเอง โดยมีความมุ่งหวังว่าในท้ายที่สุดแล้วจะแทนที่รัฐ ดังนั้น commune จึงกลายเป็นรากฐานสำคัญของโครงสร้างทางการเมืองทางเลือก (หน้า 109) อย่างไรก็ตามตัวที่จะมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองนั้นจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของสังคมด้วย การสร้าง Communal Culture จึงสำคัญ ทั้งนี้การสร้างวัฒนธรรมแบบคอมมูนนั้นต้องต่อสู้กับวัฒนธรรมเดิมของเวเนซุเอลา ซึ่งให้อิทธิพลกับคนขาวและการบริโภคนิยมแบบในเมือง ทั้งนี้การเติบโตของ commune ชนบทและวัฒนธรรมแบบ commune ซึ่งเน้นการมีส่วนร่วม แนวทางประชาธิปไตยทางตรงและการรวมกลุ่มจึงเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างถอนรากถอนโคนทางวัฒนธรรม ซึ่งผู้นำ commune บางแห่ง มองว่า เป็นการเปลี่ยนผ่านทางวัฒนธรรมกลับไปสู่วัฒนธรรมก่อนอาณานิคมและลักษณะเฉพาะของชนชั้นพื้นเมืองเดิม (หน้า 116) นอกจากนี้ ในบทที่ 6 นี้ยังตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับบทบาทของสื่อมวลชน (media) (หน้า 117) ซึ่งมีส่วนช่วยในการทำให้คนได้รับรู้และยอมรับวัฒนธรรมของตนเองมากขึ้น ยิ่งไปกว่านั้นคำบางคำซึ่งเคยเป็นคำต้องห้าม คำหยาบคายก็ถูกนำมาตีความใหม่และได้รับการยอมรับมากยิ่งขึ้น และผู้เขียนยังแสดงให้เห็นชีวิตของคนเมืองที่อพยพกลับไปพื้นที่ชนบทในบทนี้อีกด้วย

ในบทส่งท้าย Ciccariello-Maher ตั้งคำถามเกี่ยวกับอนาคตของ commune โดยอภิปรายถึงหลักของ *Simón Rodríguez* ว่าด้วย “toparchy” ซึ่ง เป็นหลักการชุมชนที่มีการกระจายอำนาจ โดย *Rodríguez* ได้ผสมผสานสังคมนิยมแบบยุโรปเข้ากับความเป็นจริงที่จับต้องได้ของประวัติศาสตร์ชุมชนในเมืองของลาตินอเมริกา (หน้า 122) *Rodríguez* เชื่อว่าหน่วยการปกครองตนเองหน่วยเล็กๆ เหล่านี้ ควรจะรวมตัวกันในรูปแบบของสหพันธรัฐ(หน้า122) ในประเด็นดังกล่าว ผู้เขียนอภิปรายว่าหลักการ Toparchy เป็นเหมือนจุดเริ่มต้นและแผนที่ที่เป็นจริงของพื้นที่ในการต่อสู้ดิ้นรน (หน้า 123) โดยหลักการดังกล่าวได้รับการขานรับและนำมาสู่การถกเถียงในวงกว้างในปัจจุบัน (หน้า 123)

อย่างไรก็ตามผู้เขียนมองว่า commune ยังจะต้องเผชิญข้อท้าทายมากมาย (หน้า 129) เช่น **ความท้าทายทางเศรษฐกิจของการผลิต** โดยเฉพาะคนจนในเมือง **ความท้าทายทางการเมือง**ซึ่งมาจากกลุ่มต่อต้านแนวทางของ Chávez (Anti – Chavista Opposition) หรือจากภายใน Chavismo กันเอง **ความท้าทายทางวัฒนธรรม**ในการทำลายวัฒนธรรมบริโภคนิยมที่มีน้ำมันเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญ และในขณะเดียวกันก็ต้องพยายามผลักดันให้เกิดระบบเศรษฐกิจที่ยั่งยืนซึ่งอยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมแบบกลุ่มให้ได้ (Collective culture) (หน้า129) ความท้าทายเหล่านี้เป็นสิ่งที่ **commune** จะต้องเผชิญ **อย่างไรก็ตาม** ในขณะเดียวกันวิกฤตทางเศรษฐกิจและการคอร์รัปชันที่เพิ่มสูงขึ้นภายในเวเนซุเอลาลากลับเป็นผลดีกับการเติบโตของ commune ด้วยเช่นกันเพราะจะทำให้คนหันมาหา commune ในฐานะหนทางในการแก้ปัญหาที่ตนประสบอยู่

การอ่านหนังสือขนาดสั้นเล่มนี้จะทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพหลังจากที่ Hugo Chávez เสียชีวิตในปี ค.ศ. 2013 แล้ว และยังได้ทำความรู้จัก Chávez ในอีกมุมมองหนึ่ง ในฐานะประธานาธิบดีที่พยายามดำเนินนโยบายสวัสดิการที่มุ่งลดความเหลื่อมล้ำระหว่างคนจนและคนรวย ไม่ใช่ภาพของนักการเมืองประชานิยมที่กำหนดนโยบายรัฐสวัสดิการเพื่อเอาใจฐานเสียงโดยไม่สนใจว่านโยบายหรือโครงการของรัฐเหล่านั้นจะกลายเป็นภาระทางงบประมาณ เนื่องจากราคาน้ำมันในตลาดโลกลดลงอย่างต่อเนื่องทำให้รัฐบาลไม่มีรายได้พอที่จะจ่ายค่าสวัสดิการเหล่านี้ ผลที่ตามมาคือเกิดอัตราเงินเฟ้อรุนแรง (hyperinflation) และมีอัตราการว่างงานสูง งานของ Ciccariello-Maher พยายามที่จะลบภาพดังกล่าวและชี้ให้เห็นว่า ความขัดแย้งและความรุนแรงทางการเมืองระหว่างฝ่ายซ้ายและฝ่ายขวามีมาอย่างยาวนานและทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยเขาเชื่อว่าความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างคนมีกับคนไม่มีนั้นอาจจะเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการต่อสู้กับระบบทุนนิยมที่ได้ฝังรากลึกลงในระบบเศรษฐกิจของโลก

นอกจากนั้น แม้ว่างานของ Ciccariello-Maher จะเป็นการพยายามในการฉายภาพของการปฏิวัติของฝ่ายซ้าย แต่หากมองในเชิงขบวนการทางสังคมแล้ว งานของเขาสามารถฉายภาพให้เห็นถึงการต่อสู้ภายในพื้นที่ทางการเมือง (Political Arena) (Jasper & Duyvendak, 2015) ของกลุ่มทางสังคมกลุ่มต่างๆ ในมิติที่แตกต่างหลากหลาย เช่น การช่วงชิงการนิยามความหมาย (หน้า 117) การช่วงชิงอำนาจทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งอำนาจในตรากฎหมาย การกำหนดนโยบาย และการนำนโยบายไปปฏิบัติ นอกจากนี้งานของเขายังแสดงให้เห็นถึงพลวัตในการโต้ตอบระหว่างกลุ่มต่างๆ เช่น การโต้ตอบกันไปมาระหว่างขบวนการคนจนกับคนร่ำรวยและยังแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างความเปลี่ยนแปลงของบริบทต่างๆ กับการเคลื่อนไหวของกลุ่มหรือขบวนการในสังคมซึ่งได้เปลี่ยนแปลงพื้นที่ภูมิศาสตร์ทางการเมืองของขบวนการในลาตินอเมริกาในฐานะขบวนการทางสังคมที่มีบทบาทในการชี้นำการดำเนินการของรัฐ (Stahler-Sholk, Vanden, และ Becker, 2014) คุณูปการอีกอย่างของงานชิ้นนี้คือ ผู้เขียนชี้ให้เห็นความเป็นไปได้ที่ว่าอาจจะมีความเป็นจริงอีกชุดหนึ่งที่แตกต่างจากสายตาการประเมินหรือการรับรู้จากภายนอกหรือภาพข่าวที่ปรากฏตามสื่อมวลชนระหว่างประเทศ

ด้วยเหตุนี้เอง งานของ Ciccariello-Maher จึงเป็นงานที่ควรค่าแก่การนำมาพิจารณาในฐานะจิ๊กซอร์เพื่อทำความเข้าใจสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในเวเนซุเอล่า เพราะเขาเขียนจากประสบการณ์ภาคสนามในการสัมภาษณ์และพบปะผู้คนตามพื้นที่ต่างๆ ในเวเนซุเอล่า เขาได้แสดงให้เห็นว่า งานภาคสนามเชิงวิชาการสามารถทำให้น่าสนใจและเรียบเรียงให้ง่ายต่อการติดตาม โดยมุ่งหมายให้คนอ่านรู้ว่ามีความจริงบางส่วนที่ “แตกต่าง” จากภาพที่สาธารณะคุ้นชิน

เอกสารอ้างอิง

Jasper, J. M., & Duyvendak, J. W. (2015). **Players and arenas: the interactive dynamics of protest**. Amsterdam : Amsterdam University Press.

Marx, K. (1871). **The Civil War in France. the Socialist Labor Party of America**. Retrieved from <http://www.slp.org/>

Stahler-Sholk, R., Vanden, H., & Becker, M. (Eds.). (2014). **Rethinking Latin American social movements: radical action from below**. London: Rowman & Littlefield.